

אל : ראש הממשלה

מאת : א. שרון

סודי

הנדון: לגורל הגדה המערבית

אדוני ראש הממשלה,

כיצד נגבש מבחינה מדינית את הנצחון הצבאי המזהיר ומה הן המטרות שנקבע לעצמנו בשביל המערכה המדינית הבין-לאומית שהננו נחונים בה עתה וייתכן שתימשך עוד זמן לא מועט?

יש בינינו הגורסים, כי יש לנו זמן ואין כל צורך שנמהר ונגיע למסקנות סופיות בענין זה. השטחים הכבושים הם בידינו ולא ניטוש אותם (כמו חצי האי-סיני ורמת הגולן) ולא נסכים לשום הסדר ביחס אליהם (כמו הגדה המערבית) בטרם שיסכימו המדינות הערביות הנוגעות בדבר לכרות שלום אתנו ולנהל עמנו מ"מ ישיר על כך. כן סבורים בעלי הגירסה הזאת, ששום גורם זר, ויהיה אדיר וחזק כאשר יהיה, לא יוכל, בקונסטלציה הבין-לאומית הנוכחית, לכפות עלינו נסיגה מכל השטחים המוחזקים על ידינו או מחלק מהם.

לעומתם טוענים אחרים, ואני אחד מהם, כי דווקא גודל הנצחון הצבאי, כי דווקא עומק הזעזוע שחולל הנצחון הזה בקורות האיזור וביחסים הכוחות בתוכו, כי דווקא תמיכתה הגלויה והחזקה של ברית-המועצות, מבחינה מדינית וצבאית, בעולם הערבי בכלל ובסוריה ומצרים בפרט - כי דווקא כל הסיבות האלו ואחרות מחייבות אותנו לא להמתין, אלא למהר ככל האפשר וליצור עובדות גמורות גם במישור המדיני. שכן ראשית - אין ודאות כי המשך הכיבוש הצבאי כשלעצמו יבטיח לנו סידום מוצלח של המערכה המדינית, ושנית - אם לא ננצל בהקדם ככל האפשר את עובדת הכיבוש באופן חכליתי, כפי טעמינו לגבי ירושלים העתיקה, מי יודע אם כעבור חודשים מספר חוסיף להתקיים הקונסטלציה הבין-לאומית הנוכחית, הנראית לנו נוחה למדי ברגע זה.

הוויכוח על עתיד השטחים הכבושים הולך ומתרכז אצלנו, למעשה, מסביב לבעית הגדה המערבית. נכון, כי נשמעים, לעתים, גם קולות הדורשים שלא לרוחזר על שום חלק מהטריטוריות שנכבשו ונימוקיהם, מבחינה צבאית, עמס. לא צריך להיות איש צבא כדי להבין באיזו מידה תוכל שליטה על כל חצי האי-סיני לשפר את חנאי הבטחון של המדינה. וכן לא צריך להיות איש צבא כדי להבין כי שליטה ישראלית על הרמה הסורית תשלול מאת אויבנו הצפוני את היחרון הסופוגרפי העצום, שהחזיק בו תשע-עשרה שנה והכביד עלינו מאוד מאוד. אע"פ כן לא אטעה, דומני, אם אקבע, כי הצבור שלנו מבין כי דינם של שני החבלים האלה, חצי אי-סיני והרמה הסורית, אינו כדין יתר השטחים שנכבשו ע"י כוחותינו והוא נכון

להשאיר להכרעת הממשלה מה לתבוע ובמה להסתפק ביחס אליהם. אולם לא כן ביחס לרצועת עזה ולגדה המערבית.

ביחס לרצועה, אפשר לומר בודאות, כי קיימת הסכמה כללית בממשלה ובקרב הצבור כלו, באשר לצורך החירוני, מכל הבחינות, בסיפוח למדינה ובמציאת פתרון, מחוץ לגבולותיה, ל-300 אלף הפליטים המתגוררים בה. אשר לגדה המערבית, נדמה לי, כי הפתרון האידיאלי ביותר והרצוי ביותר, מבחינה לאומית ובסחונית, הוא - סיפוחה, במלוא היקפה, למדינה, באופן שרק הירדן ישמש גבול טבעי בינינו לבין ממלכת ירדן. אך כמה דברים אמורים: אילו הגדה הייתה היום בלתי-מאוכלסת בכלל, או לפחות מספר אוכלוסייתה אינו עובר את מספר אוכלוסיית הרצועה, או מספר אוכלוסיית ירושלים העתיקה. דהיינו: ששים-שבעים אלף נפש. וכן אילו לא הייתה ניצבת בפנינו כיום בעייה אחרת, נכבדה מאד - בעיית הפליטים הערבים - הדורשת אף היא את פתרונה המחיר והקונסטרוקטיבי ואשר, לפי שעה, הגדה המערבית, היא החבל האחד והיחיד בא"י הבא בחשבון בקונסטלציה של היום, מבחינה מדינית וכלכלית, לקחת חלק די רציני ודי נכבד בפתרון הזה. אולם כאשר מספר תושבי הגדה, כפי שאמרים, הוא כיום - בין פליטים ובין תושבים - כשמונה מאות אלף נפש בערך וכאשר מספר הפליטים שברצועת עזה הוא כ-300 אלף נפש שנצטרך, בלי-כריחה, להעבירם לגדה ולדאוג לשיקומם ולישובם, כפי שנדאג לשיקום ולישוב הפליטים המתגוררים שם - הרי, דומני, כי נהסס מאד מאד וננסה קודם לשקול כל מיני אלטרנטיבות אחרות בטרם נחליט על הפיכת הגדה, על מיליון ומאה אלף ערבייה, לחלק אינטגרלי של מדינת ישראל. שכן זה פירושו, בין אם נרצה ובין אם לא נרצה, הפיכת מדינת ישראל, שמספר יהודיה כיום אינו עובר את השני מיליון וחצי, למדינה דו-לאומית שמאכלסת בחוכה כמיליון ושש מאות אלף ערבים בערך, דבר שלא זו בלבד יעיק עלינו מאד מבחינה כלכלית, פיננסית ובסחונית, אלא גם הוא יעמיד בסימן שאלה גדול את עתידה של מדינתנו במדינה יהודית וכמקלט חופשי ובטוח ליהודי התפוצות.

לפי "דבר", מיום התטיעי לחודש יולי הנוכחי, אמר ראש הממשלה לכתב "לה-מונד", בתשובה לשאלה על גורל הפליטים, כי אפשר לחשוב על הקמת יחידה פלשתינאית, שגבולה יהיה הירדן ושתיכלול את הריכוזים העירוניים הגדולים כגון שכס, ג'נין, טול-כרם, קלקיליה ויריחו. תהיה זו מסגרת של משטר אוטונומי, שיקיים קשרים כלכליים, מסחריים ואף חרבותיים עם ישראל. להלן הוסיף ראש הממשלה ואמר - הכל לפי "דבר" - שישראל תציע למסגרת זו מוצא אל הים ותוכל להגיש לה סיוע לאור הנסיון שמדינת ישראל רכשה בעבר.

אני מברך את ראש הממשלה על דבריו אלה שמראים כי גם הוא מבין ומאמין, שבעיית הפליטים הערביים - אשר היוותה במשך חשע-עשרה שנה נשק די יעיל ודי חריף בחעמולת הזרועה שמדינות ערב ניהלו נגדנו בקרב אומות העולם - חייבת לבוא על פתרונה המהיר בין אם יסכימו, או לא יסכימו, מדינות ערב לחתום על הסכמי שלום אחנו. שכן המפתח לפתרון בעיית הפליטים הוא כיום בידינו, ולא - במקודם - בידי מדינות ערב. ראשית, רצועת עזה והגדה המערבית הן כידינו ושום

גורם בינלאומי, שוחר שלום וצדק, לא ידרוש מאתנו לסגת מהן, אם נטען בפניו, כי ברצוננו ובתכניותנו לפתור באמצעותן, או באמצעות חלק מהן, את בעיית הפליטים. ושנית, פרט לכ- 200 אלף המתגוררים בסוריה, בלבנון, בעיראק, בכוריה ובסעודיה ואשר רובם כבר מסודרים - הרי כמעט כל יתר הפליטים נמצאים כיום ברצועת עזה ובגדה המערבית, ואם אנחנו לא נירחם, במלוא האומץ והמרץ, לשקמם, ליטבם ולפתור את בעייתם ולהורידה אחת לתמיד מעל סדר יומם של עזרת האו"ם ושל העולם כולו - אף גורם אחר, בין ערבי ובין לא-ערבי, לא יעשה זאת, ונטעה אם נניח לרגע, כי הזמן יעשה את שלו וכי ככל אשר יעבור זמן רב יותר - תלך בעיית הפליטים ותדעך ותתחסל לאט לאט מאליה. עובדה היא, כי בעיית הפליטים לא זו בלבד שלא דעכה במשך תשע-עשרה שנה, אלא גם הלכה והחריפה משנה לשנה, התסיסה את רוב ארצות ערב והכבידה בהרבה על מעמדה של ישראל באיזור ובזירה הבינלאומית. בני הפליטים דבקו ברגשות אבותיהם ביתר שאת וחלק לא קטן מהם הלך שולל אחרי הסוכן הסובייטי-סיני-מצרי, אחמד שוקיירי, ודגל בהתלהבות ברעיון "מלחמת השמד" נגד ישראל.

אולם בו בזמן מסופק אני מאד אם "משטר אוטונומי בריכוזים העירוניים הגדולים בגדה המערבית" (עשוי: א) למצוא לו תומכים נלהבים ונאמנים בקרב ערביי הגדה המערבית כשרוב רובם של תושביה קשורים אל הגדה המזרחית בקשרי מסחר, כלכלה וכספים הדוקים ובקשרים משפחתיים. ב) לפתור לגמרי את בעיית הפליטים המתגוררים כיום גם בגדה וגם ברצועה ואשר מספרם, לפי המינימליסטים, מגיע לכ- 600/700 אלף נפש. ג) להבטיח לנו, כי אוכלוסיית הגדה, אשר לאחר שיקום הפליטים הגיע, כפי שכבר הסברתי, לכמיליון ומאה אלף נפש, תסתפק לעולם במשטר אוטונומי, ולא תתבע, כעבור איזה זמן, אחת מסתיים - עצמאות וריבונות או זכויות שוות ככל אזורי ישראל. כשיש לך כיום מדינות בנות 200 - 300 - 400 אלף נפש נהנות מהגדרה עצמית, מעצמאות, מריבונות ומחברות שוות זכויות באו"ם - לא ייתכן כי אוכלוסייה, בת מיליון ומאה אלף נפש ואשר הריבוי הטבעי אצלה הוא די גדול, תסכים להיות לעולם נטולת עצמאות, או נטולת זכויות אזרחיות מליאות. ונוסף לכל זה, אין כל בטחון, כי נקבל מארצות הבנות ומארצות מערביות אחרות, אם כהלואה ואם כתרומה, את מאות המיליונים הדולרים הדרושים לישוב ושיקום ה- 600/700 אלף הפליטים בגדה המערבית, גם אם הארצות האלו תגענה למסקנה, לאחר בדיקה ולימוד, כי הגדה יכולה לקלוט אותם. שכן הסכמת הארצות האלו, וביחוד ארצות-הברית ואנגליה, להקמת "יחידה פלסטינאית אוטונומית" בגדה, במסגרת מדינת ישראל, שתקלוט גם את הפליטים, פירושה - פשוטו כמשמעו - ויתור על כסאו של תוסיין ועל המטח קיומה של ממלכת ירדן, אשר במלחמת "סשה הימים" נפגעה, בניגוד לסוריה ולמצרים, לא רק ביוקרחה ובהבסת צבאה בלבד, אלא גם בחלוקתה לשנים ובאבדן החלק הפורה, המפולח והמתקדם, באופן יחסי כמובן, שלה. ואם קיימת אפשרות כזאת שאוהדינו בעולם לא יסכימו לתמוך בנו בהקמת יחידה אוטונומית שכזאת - ואפשרות זו קיימת בהחלט - הרי מחובתנו, אם בכל זאת נעמוד על פתרון כזה, להיות נכונים לקבל על עצמנו לטווח ארוך את מלוא הנטל החומרי והמוסרי לכלכלתם של למעלה ממיליון איש - ביניהם 600/700 אלף פליטים חסרי מקור פרנסה. ופרוש הנשיאה בנטל כזה הוא מרחיק לכת הרבה יותר משנראה במבט ראשון, שכן סקטורים

שלמים של המשק הישראלי יחויבו לשנות את מבניהם כדי שיתאפשר הדו-קיום הכלכלי שיווצר בעקבות הקמת "היחידה האוטונומית".

אך כאלטרנטיבה להקמת "יחידה אוטונומית" זו בגדה, קיימת גירסה האומרת, כי מוטב שלא נעסוק בניסויים המוטלים בספק והעשויים להטיל עלינו משימות רבות וקשות ושנציע, במישרין או בעקיפין, למלך חוסין החזרת הגדה המערבית - (חוץ מירוסלים וסביבתה, לטרון ופס בטחוני ברוחב מסויים שייקבע על ידי הצבא על רכס ההרים בסביבות טול-כרם ואזורים אחרים) - חמורח שלוש תנאים: (א) פירוז כל הגדה עד הירדן. (ב) שיקום וישוב 600/700 אלף הפליטים, שמתגוררים כיום בגדה המערבית וברצועת עזה, בשתי הגדות, המזרחית והמערבית, של הירדן. כמובן שנתחייב לעזור לחוסין למצוא אח כל הסכומים הדרושים לכך ויהיו גדולים כאשר יהיו. (ג) חתימת חוזה שלום עם ישראל.

אם נגיע להכנה עם חוסין - ונדמה לי כי קיימים סיכויים לא קלושים לכך - נעקור, ראשית כל, מחומת האיבה הערבית אחד מעמודי התווך שלה, נעלה על הדרך הזכונה לפתרון סופי וקונסטרוקטיבי לבעיית הפליטים ונאפשר לעצמנו לעמוד ביחד תקיפות, בחמיכת ארה"ב, על דרישותינו הטריטוריאליות והלא-טריטוריאליות לגבי מצרים וסוריה, כגון שייט חופשי במיצרי טיראן ובתעלת סואץ, פירוז חצי אי-סיני ורמח הגולן, סיפוח רצועת עזה והחבל של באניאס ועוד. וכך נרכוש אוהדים וידידים חדשים בוואשינגטון, בלונדון ובכירות מערביות אחרות ונחליש גורמים עוינים במקומות אחרים. והעיקר - נוריד מעל עצמנו משימות כבדות חדשות, כלכליות ולא כלכליות, בעת שרבות הן הבעיות הישראליות הפנימיות אשר לוחצות עלינו לא מעט וטרם מצאנו להן פתרונות מניחים את הדעת ובעת שיש לנו משק שחלקים גדולים בו מפגרים ובלתי-יעילים.

זוהי, לדעתי, עד כמה שאפשר לי להבחין, האלטרנטיבה המעשית ובעלת הסיכויים הלא-קלושים, לפתרון, בעת ובעונה אחת, של שאלת הגדה המערבית ובעיית הפליטים, אשר השתמשו בה ראשי ארצות ערב כל הזמן כעילה להתערבותם בענייני א"י ולהצדקת ותירוץ מצב הלוחמה בין ארצותיהם לישראל. אך אם הפתרון הזה אינו נראה לחברי הממשלה והם סבורים על אף כל מה שהסברתי, כי הקמת יחידה אוטונומית, על כל חסרונותיה וקשייה, עדיפה יותר - הכרחי לקבוע זאת מהר ולהחליט עליה, שכן אין כל ודאות שהזמן, מבחינה מדינית, פועל לטובתנו. כבר עכשיו מתברר יותר ויותר, מתוך שיחות עם אישים אחראים בגדה, כי חוסר האוריינטציה ואי-הבטחון ביחס למה שרוצה ישראל מחבלים בסיכויי ההגשמה של כל פתרון שאין בו כדי להחזיר את המצב למה שהיה לפני תחמשה ביוני שעבר.

זאת ועוד. בין אם נחליט על הפיכת הגדה המערבית "ליחידה אוטונומית" או על החזרתה, כפי הצעתי, לממלכה ההאשמית - עלינו יהיה לגשת, במרץ ובסקידה וללא כל השתייה, לארגון הבסיס הצבורי להתלטנו. שכן רושם התבוסה הצבאית עדיין טרי והנכונות לחפש דרכים חדשות ליחסים בין ערבים ליהודים עדיין ערה למדי - מצב שיכול עוד להבטיח לנו שכבת עסקנים ומנהיגים ערביים בשתי הגדות,

המערבית והמזרחית, שיהיו נכונים לעזור לנו בהגשמת החלטתנו. אפילו נניח, כי המערכה באו"מ ובבירות העולם תימשך זמן רב - אל לנו להניח לזמן לחלוף ללא פעילות תכליתית מצדנו בחלק זה של העולם. עלינו לזכור חמיד, כי האינטרס הסובייטי מחייב למנוע, בכל מחיר, כל הידברות בין ישראל לבין מדינות ערב, בין כלן ביחד ובין כל אחת בנפרד. שכן בהעדר הידברות, בהעדר הסדר של שלום יוכלו הסובייטים להשתלט שליטה גמורה על כל המערך המדיני והצבאי של העולם הערבי כפי שהם מנסים לעשות כיום במישרין - באמצעות שליחיהם למצרים, לסוריה ולעיראק ובעקיפין - באמצעות סוכניהם ראשי השלטון באלג'יריה ובסוריה.

לשיקולך ולשיקול חברי הממשלה.

ב ב ר כ ה,

אליהו שטון

העחק: אל חברי הממשלה
אל מזכירת הממשלה
אל המנכ"ל של משרד החוץ